

Transfery czy inwestycje? Projektowanie redystrybucji dochodów z ETS-2 dla ograniczenia ubóstwa energetycznego w Polsce

Marek Antosiewicz, Jakub Sokołowski

W artykule „Relief or Retrofit? Designing ETS-2 Revenue Recycling to Reduce Energy Poverty in Poland” Marek Antosiewicz i Jakub Sokołowski analizują, jak zaprojektować i odpowiednio sekwencjonować wykorzystanie dochodów z systemu ETS-2, aby chronić gospodarstwa domowe przed wzrostem kosztów energii i trwale ograniczać ubóstwo energetyczne. Autorzy stawiają dwa kluczowe cele: (1) porównać krótkookresową skuteczność transferów pieniężnych z długookresową skutecznością inwestycji w efektywność energetyczną oraz (2) wskazać kolejność działań osłonowych, która pozwala pogodzić zmniejszenie ryzyka ekspozycji na nadmierny wzrost cen w pierwszych latach wdrażania ETS-2 z trwałą redukcją wrażliwości energetycznej.

Artykuł omawia dystrybucyjne skutki przeniesienia cen uprawnień ETS-2 na rachunki za energię i paliwa oraz wdrażanie unijnego Społecznego Funduszu Klimatycznego (SFK) jako źródła finansowania działań osłonowych i modernizacji. Polska będzie największym beneficjentem funduszu, dlatego stanowi cenny przykład, jak należy wdrażać tę politykę również w innych krajach UE. Artykuł wpisuje się w debatę o tym, jak kształtować politykę klimatyczną tak, by była ona zarówno skuteczna, jak i akceptowalna społecznie.

Autorzy stosują model mikrosymulacyjny oparty na danych z Polskiego Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (BBGD). Autorzy konstruują bazową ścieżkę cen (wdrożenie ETS-2 zgodnie z Krajowym Planem Energii i Klimatu) i tworzą trzy scenariusze: (i) Business As Usual (scenariusz bazowy) z pełnym przeniesieniem kosztów ETS-2 na gospodarstwa domowe; (ii) scenariusz „transferowy”, w którym dochody z ETS-2/SFK wracają do gospodarstw w formie świadczeń pieniężnych (ukierunkowanych na wrażliwych odbiorców energii); (iii) scenariusz „inwestycyjny”, w którym środki są przeznaczane na głębokie renowacje budynków i wymianę źródeł ciepła. Dla każdego scenariusza obliczane są standardowe wskaźniki rozkładu dochodów oraz miary ubóstwa energetycznego (w tym miara Wysokie Koszty Niskie Dochody).

Z artykułu płyną cztery główne wnioski. Po pierwsze, transfery pieniężne finansowane z ETS-2 najszybciej łagodzą szok cenowy w pierwszych latach wdrażania systemu (2027–2030), stabilizując dochody gospodarstw o niskich i średnich dochodach oraz ograniczając ryzyko narastania ubóstwa energetycznego. Po drugie, inwestycje w efektywność (termomodernizacja, wymiany źródeł ciepła) działają wolniej, ale ich efekt jest narastający – po kilku latach przewyższają one jednorazową ulgę z transferów, obniżając strukturalne koszty energii. Po trzecie, najlepsze wyniki dystrybucyjne i długookresowe daje sekwencja „transfery najpierw, inwestycje zawsze”. Szybkie, dobrze ukierunkowane świadczenia na starcie budują akceptację i chronią wrażliwych odbiorców, a równolegle uruchomiony, rosnący strumień inwestycji stopniowo zmniejsza samą ekspozycję na ceny energii. Po czwarte, autorzy przestrzegają przed trwale szerokimi subsydiami cen (np. dopłatami do rachunków niezależnie od dochodu), które są kosztowne fiskalnie i utrwalają nieefektywność zużycia energii.

Projektując redystrybucję dochodów z ETS-2 w Polsce i w innych krajach UE, po pierwsze, należy łączyć krótkoterminowe, hojne, celowane transfery osłonowe z długoterminowym programem renowacji budynków. Po drugie, kluczowa jest kolejność i harmonogram: należy zacząć od transferów w latach 2027–2030 by zyskać czas, by pozytywne efekty inwestycji zaczęły się kumulować. Po trzecie, transfery powinny być ukierunkowane do gospodarstw domowych o niskich dochodach. Po czwarte, SFK należy traktować jako dźwignię do trwałych modernizacji. W końcu, polityka komunikacyjna wokół ETS2 powinna jasno

łączyć cenę emisji z korzyściami dla gospodarstw domowych – dziś (transfer) i jutro (niższe rachunki dzięki termomodernizacji). Takie połączenie uczyni z ETS-2 instrument nie tylko skuteczny klimatycznie, ale też progresywny i stabilny społecznie.

Pełna wersja artykułu: https://ibs.org.pl/wp-content/uploads/2025/10/Relief-or-Retrofit_Designing-ETS-2-Revenue-Recycling-to-Reduce-Energy-Poverty-in-Poland_2025_10_27.pdf